

Оксана Вавричук

викладач економічних дисциплін,

Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола, м. Тернопіль

Оксана Верес

здобувач фахової передвищої освіти гр. Ф-31,

Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола, м. Тернопіль

ФІНАНСОВИЙ ПАТРІОТИЗМ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ КОНТЕКСТ

Фінансова система України переживала не одну кризу, останньою з яких був період 2014–2015 р., який ознаменувався Євромайданом, втечею президента з країни, анексією Криму та окупацією й введенням антитерористичної операції на Донбасі. Через ці події фінансова система України не витримала, курс долара бив усі антирекорди та сягнув позначки більше 30 грн/дол. США, золотовалютні фонди були спустошені. Але за допомогою підтримки іноземних партнерів, кредитів Світового банку, Міжнародного валютного фонду фінансова систему України відновилося. Проте, уже в 2020 р. перед фінансовою системою виникли нові труднощі викликані пандемією Covid-19, з якими Україна поступово також справилася. Й так складається уже історично, що тільки економічна ситуація в країні починає відновлюватися одразу наступає нова криза. Причиною нової та, найбільш масштабною кризою, стало повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну, яке розпочалося 24 лютого 2022 р.

Внаслідок війни значний тиск відбувся на економіку України, адже усі фінансові ресурси необхідно було спрямовувати на обороноздатність, тисячі людей залишилися без роботи та домівок, мільйони людей змушені були переселятися у безпечні для життя місця, підприємства припинили своє функціонування, об'єкти критичної інфраструктури опинилися під загрозою знищення, втрата робочих місць, як наслідок, зменшення податкових надходжень, тому уряд вжив радикальних економічних реформ [1].

Патріотизм українці виявляють на різних фронтах, у тому числі, на фінансово-економічному. Так, станом на 7 березня 2023 р. НБУ перерахував на потреби військових понад 4 млрд дол. Уже 24 лютого 2022 р., коли розпочалася війна, НБУ забезпечив безперебійну роботу банківської системи. Незважаючи на активні бойові дії банкомати були забезпечені готівкою, а на безготівкові платежі не було жодних обмежень.

Можемо виділити декілька ключових рішень НБУ:

- обмеження зняття готівки до 100 тис. грн на добу для всіх, крім підприємств, які виконували мобілізаційні плани, а також мешканців, яким загрожувала окупація;
- зафіксував курс гривні до іноземних валют станом на 24 лютого 2022 року, а пізніше його скоригував на 25%;

- заборонив вільний продаж валюти, банки могли продавати валюту лише у тому обсязі, в якому придбали;
- заборона на нарахування пені через несплату в термін кредитів.

Також, НБУ 27 липня 2022 року випустив колекційний набір монет, присвячений вшануванню мужності, героїзму, нескореності, волелюбності, самовідданості захисників незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України. До набору входить дев'ять пам'ятних монет спеціальних випусків серії «Збройні Сили України» [4].

З початку повномасштабного вторгнення росії кожна друга молода людина в Україні почала займатися волонтерством, а кожна третя – «донатити» чи допомагати на інформаційному фронті. Волонтерство стало більш масовим, вмотивованим та організованим.

Види діяльності волонтерства поділяються на такі аспекти:

- фізичне волонтерство: робота в гуманітарних штабах / робота з гуманітарною допомогою (закупівля, розвантаження, сортування, доставка); плетіння маскувальних сіток; приготування їжі; відбудова будинків;
- надання послуг: психологічна підтримка; освітні та медичні послуги; анімація; правовий супровід; пошук житла для ВПО; логістика: доставка вантажів [3].

«Повернись живим» – фонд компетентної допомоги армії. З 2014 року ключова мета – зробити Сили оборони ефективнішими, зберегти життя військових та системно протидіяти ворогові. Фонд заснував ІТ-менеджер Віталій Дейнега у березні 2015-го. До цього він майже рік допомагав армії, зібравши на її потреби близько 50 млн грн під брендом «Повернись живим». Він був чи не першим, хто поставив волонтерство на професійні рейки.

Фонд закуповує обладнання, яке допомагає рятувати життя військових, зокрема, тепловізійну оптику, квадрокоптери, автомобілі, системи захисту та розвідки. Також є інструктори, які навчають домедичній допомозі, підготовка саперів, операторів безпілотних літальних апаратів (БПЛА), артилеристів і снайперів. З 2014 року Фонд зібрав на потреби Сил оборони понад 6,6 млрд грн, або понад 175 млн дол., та підготував більше 10 тисяч висококваліфікованих військових фахівців. Фонд має прозору фінансову звітність. Кожну пожертву та закупівлю можна відстежувати у режимі реального часу [5].

Ще один волонтер, Сергій Притула, який з 2014 року займався волонтерською допомогою українській армії як приватна особа. У 2020 році він разом з командою створив благодійний фонд для надання допомоги медикам, людям з інвалідністю, а також розвитку напрямів освіти та інклюзії.

Гуманітарний штаб підтримує цивільне населення та надає можливість отримати необхідну допомогу для відновлення гідного життя на деокупованих та прифронтових територіях. За пів року Фонд Притули перетворився на одну з найефективніших волонтерських організацій. За підрахунками Forbes, у червні 2022 року він був серед лідерів за зборами з-поміж найбільших фондів.

За рік повноштабної війни Фонд зібрав на 1045 автомобілів, понад 4 млрд грн, 4515 дронів. Найбільший донат становив 1 млн дол. від Максима Полякового. Фонд Притули відомий різними проектами та тим, що за короткі проміжки часу збирав великі суми, його сильною стороною вважають – оперативність [6].

За час війни чітко проявилися справжні друзі нашої держави, які витрачають мільярди доларів з власних бюджетів, щоб допомогти українському народу у війні з росією. Міжнародні фінансові допомоги дозволили зменшити тиск на державний бюджет країни та покрити його дефіцит.

До фінансової допомоги Україні долучилася велика кількість фінансових міжнародних організацій та урядів інших країн (Канади, США, Італії, Великої Британії, Франції тощо). Саме зовнішнє фінансування стало одним з головних факторів макростабільності в Україні. Допомога стосувалась не лише грошових коштів, а й також було враховано дипломатичні кроки, які наведені в табл.1. Усі країни з списку надавали Україні базову підтримку та підтримували в Організації Об'єднаних Націй (ООН), запровадили санкції проти Росії та брали активну участь у самітах «Рамштайну».

Таблиця 1

Рейтинг 20 країн світу, які надали найбільшу допомогу Україні

Країна	Визнання геноциду Росії проти України	Вислано російських дипломатів з країни	Допомога Україні та біженцям, млрд євро	Допомога Україні, % ВВП
Польща	Так	45	5,1	0,88
Естонія	Так	17	0,3	1,33
Латвія	Так	16	0,3	1,03
США	Так	12	44,5	0,22
Литва	Так	5	0,3	0,55
Португалія	Так	10	0,5	0,24
Велика Британія	Частково	У 2018 р. 23	6,6	0,25
Італія	Частково	30	2,8	0,15
Іспанія	Частково	25	2,3	0,19
Словаччина	Частково	38	0,4	0,43
Чехія	Так	1	1,2	0,49
Франція	У спільних заявах	41	4,1	0,16
Канада	Так	У 2018 р. 4	3,0	0,19
Нідерланди	У спільних заявах	17	1,8	0,20
Болгарія	У спільних заявах	81	0,2	0,29
Данія	У спільних заявах	15	0,8	0,22
Німеччина	У спільних заявах	40	7,6	0,20
Норвегія	У спільних заявах	3	1,3	0,37
Румунія	У спільних заявах	10	0,4	0,15
Словенія	У спільних заявах	33	0,1	0,19

Що стосується грошової підтримки, то на першому місці у списку очікувано – США з 44,5 млрд євро, за яким пішли Німеччина, Велика Британія та Польща з 7,7, 6,6 та 5,1 млрд відповідно.

З точки зору співвідношення виділеної допомоги до ВВП країн, то п'ятірка лідерів помітно змінюється. Так, на перше місце в такому разі вийде Естонія (1,13%), а за нею йдуть Латвія (1,03%), Польща (0,88%), Литва (0,55%). П'ятірку лідерів замикає Чехія з показником 0,49%.

Міжнародний валютний фонд у зв'язку зі збройним нападом російської федерації виділив екстрену фінансову допомогу в розмірі 1,4 млрд доларів США через інструмент прискореного фінансування. Кошти спрямовані на фінансування першочергових витрат та нагальних потреб платіжного балансу. У вересні 2022 р. Міжнародний валютний фонд виділив ще додаткових 1,4 млрд доларів. Європейський Союз з початку року підтримував Україну на суму 19 млрд євро. За оцінкою ЄС, Україні в місяць потрібно від 3 до 4 млрд євро для покриття базових потреб. Дана сума спільно буде в майбутньому фінансуватися з Євросоюзом. На 2023 рік ЄС планує виділяти Україні кожного місяця 1,5 млрд євро. В загальному, сума допомоги має бути 18 млрд євро. Світовий банк залучив допомоги Україні на суму 13 млрд дол. [2].

Також більшість країн прийняли українських громадян, які були вимушені покинути свої оселі через російське вторгнення. Серед них лідерами є Польща – близько 3 млн., з них зареєстрованих 1,5 млн. українських громадян, Німеччина – понад 1 млн, Чехія – трохи більше 450 тис., і США – понад 100 тис. та інші країни Європи, які виявилися не байдужими до ситуації, яка склалася в Україні, та надали допомогу її громадянам.

На сьогодні дослідження патріотизму є актуальним, оскільки воно стосується кожного з нас і, багато в чому, пов'язане з політичною ситуацією в нашій країні. Від патріотизму залежить ставлення людини до звичаїв, мови, культури, природи і до країни загалом. Люди мають не тільки визначати себе як український народ, а й прагнути жити в державі, продовжувати будувати свою країну, поважати закони України, володіти мовою, поважати свободу, визнавати пріоритети прав людини та справедливості.

Вже понад рік як економіка України переживає випробовування війною і, незважаючи на досить нейтральні показники загального економічного розвитку останніх років, сьогодні фінансовий та економічний рівень є стабільним та незмінним, що означає високий професіоналізм у прийнятті державних та політичних рішень, а також професіоналізм та стійкість Збройних сил України, які сьогодні знаходяться в епіцентрі найбільшого збройного конфлікту з часів Другої світової війни.

Список використаних джерел

1. Гетманцев Д. В умовах війни робота держави з економікою має базуватися на військових законах. URL: <https://interfax.com.ua/news/interview/812130.html> (дата звернення: 12.03.2023).
2. Железняк Я. Держбюджет у серпні поставив позитивні рекорди, але розслаблятися не можна. URL:

https://lb.ua/blog/yaroslav_zhelezniak/5218_derzhbyudzhhet_serpni_postaviv.html (дата звернення: 13.03.2023).

3. Молодіжне волонтерство в Україні. URL: <https://iri.org.ua/survey/doslidzhennya-molodizhne-volonterstvo-v-ukrayini>. (дата звернення: 12.03.2023).
4. Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 13.03.2023).
5. Сайт Благодійного Фонду «Повернись живим» URL: <https://savelife.in.ua/about-foundation/> (дата звернення: 12.03.2023).
6. Сайт Благодійного Фонду Сергія Притули URL: <https://prytulafoundation.org/> (дата звернення: 11.03.2023).